

POTWARNY (26) *ai*

potwarny (25), **potwarzny** (1) *Mącz.*

o *jasne*; -*âr-* (22), -*ar-* (2); -*âr-* : -*ar-* *BielKron* (1:1), *SkarJedn* (2:1).

sg m N potwârny (3). ◊ *G* potwâr(n)e^o (1). ◊ *A* potwârny (4), [potwâr(n)e^o]. ◊ *f N* potwârńa (1). ◊ *A* potwârńa (3). ◊ *pl N subst* potwârńe (3). ◊ *G* potwârnych (1). ◊ [*D* potwârny^m.] ◊ *A subst* potwârńe (7); -*é* (4), -(*e*) (3). ◊ *L* potwârnych (3).

Sł stp: *potwarny*, *potwarzny*, *Cn brak*, *Linde XVII(XVIII) w.*

1. *Zawierający w sobie potwarz, oszczerczy, obelżywy; calumnatrix JanStat* (24) : Subcontumeliosus, Nieyáko potwarzny. *Mącz* 425b; Y o Bulgárow do kościolá Rzymśkiego przyştániu/ o co Grękowie [!] porużeni/ tu napierwey potwarne ártykuły ná Rzymŕki kościol pífali *SkarJedn* A8v; Papież mowi: Ia tám posły moje flę/ ktorzy cię y otym y o innych rzeczách potwârnych/ ŕzerzey ípifania náŕzego náuczâ *SkarJedn* 248, 212.

Zwrot: »wymyŕlać [*na kogo*] rzeczy potwarne« (1): Aczkolwiek oni vporni wymyŕláli ŕobie ná mię rozmáyte rzeczy potwarne [*Multiplicata est super me iniquitas superborum Vulg Ps* 118/69]/ [...] á wŕfákoż nic mię to nieodcífneło od tego/ ábych ia niemiał pilen być rofkázania twe⁸⁰. *RejPs* 180v.

Wyrażenie: »potwarna powieŕć« (1): [*spraw Panie*] by żadna złoŕć ku mnie przyŕtępic nieŕmiałá á takiez y potwarna powieŕć íprzeçiwniká moiego. *RejPs* 185v.

Szeregi: [»sprosny a potwarzny«: Artykuły Mar: Krowickiego/ íprofne á potwarzne/ ná ktore ŕye w tych kfyázkach odpifuie. *ZebrzydOdpow* B4v.]

»(albo) uszczypliwy a (albo) potwarny« (2): odpifał im potym Melankton doŕyć ŕzeroce ná to/ zwláŕzczá przeçiw Flacyuŕowi Illirykowi/ iz on będąc iego wychowániec dobrodziefstwo iego/ y infzych Doktorow Kollegium Withemberŕkiego znáiac/ podnioŕł nánie y wydał vsçipliwy á potwarny ípifek. *BielKron* 233v; Poŕpolicie *inordinatam Citationem* zowâ, w któręy náyduiâ álbo ŕłowá wçyçipliwé, álbo potwarné, álbo w którých iest táxá niepodobna ku ŕzkodzie. *SarnStat* 750.

a. *O fałszywych oskarżeniach przed sądem* (16) :

W połączeniach szeregowych (4): wedle wielkoŕci wyŕtępku Vrzędnicy ná ŕádzie ŕiedzâcy/ będą moc tákowe potwarné y fałszywé y nieporzádné Pozwy [*calumnatrices et falsae citationes ac inordinatae JanStat* 529] przynozâcê kárâc/ y oné popráwowâc/ y kâziç. *SarnStat* 753, 711 [2 r.], 753.

Wyrażenia: »potwarny pozew« [*szyk 6:3*] (9): POzwy potwarné bárzo ŕie zâbieżâły: przeçiwko którým ácz íâ ítátutá/ á wŕzákoż byłá w tym wâtpliwôŕç: gðzieby tákowe pozwy vznawáné byðz miáły. *SarnStat* 711; A ták ná to probá tu niech będzie, kâždy pozew wláŕnie *pure et mere* názwány *Reconventionalis*, iest potwarny *SarnStat* [1281], 711 [5 r.], 753 [2 r.]; [*Konst 1550/4*].

»sprawa potwarná« (3): vŕtâwiliŕmy: iz iefli o co komu będzie zádána potwarz/ á ten który íâ [...] prokurowâł álbo prokuŕuie ípráwę potwarnâ: tedy tákowy zâpłâci temu któręgo potwarzâł [...] trzy grzywny *SarnStat* 912, 572, 710.

»uczynek potwarny« = *fałszywe oskarżenie* (3): A tákowe oczyŕcienié potwarzóm trzykroç tylko ma byðz íkazano: á iefli czwartý raz będzie kto obwinion o vçzynek potwarny/ więçýy ku ípráwowániu ŕie nie ma byðz dopuŕczon *SarnStat* 572, 710, 912.

»zarzut potworny« (1): podtárości [który ma zbadać słusność pozwu o najazd]/gdyby zaráz ná ono mieyłce ziechał/ y chciał fię wywiedzieć doftátecznie z kogoby rozumiał prawdy/ wnetby ią wiedział/ ále on zá prośbą więźniá [...] da ná *Scrutinium* do dnia trzećiego (*marg*) Zárzut potworny. (-) *GórnRozm* G4v.

2. *Taki, który potwarza, dopuszcza się potwarzy* (2) : then [Daniel] iefzcze będąc dzyecięciem máluczkim bez mowy/ wybáwił Zuzánnę niewinną od ftárcow potwárnych *BielKron* 93; [Nie było nić sroźszego nadeń prokuratorom potwarnym *OrzŻyw* 257, 258].

Przen (1) :

Szereg: »potworny i kłamstwu poddany«: Ktemu od sídlá ięzyká potwarnego/ y kłamstwu poddánego [*Et a laqueo calumniae linguae, a labiis operantium mendacium*]/ tyś mnie był rátunkiem przeciw nieprzyaściołom moim. *BibRadz Eccli* 51/3.

Synonimy: 1. obelżywy, obraźliwy; 2. potwarzający, uwłaczający.

Cf POTWARNE, **POTWARZYSTY**